Talcuire la Tatal nostru

-brosura-

Editura BUNA VESTIRE

Beius
2005

CUPRINS

Rugaciunea, ceasornicul vietii sufletesti a crestinului

De mare însemnatate în viata duhovniceasca a crestinului este rugaciunea, cale de apropiere a noastra de Dumnezeu si de unire cu Izvorul vietii si al fericirii netrecatoare.

Dupa cum organismul omenesc are nevoie de aer pentru a putea trai, tot astfel si sufletul nostru are trebuinta de rugaciune pentru a fi viu în veci.

Zilnic înaltam rugaciuni catre Dumnezeu în Sfânta Treime slavit si catre cei binecuvântati de El sa fie mijlocitorii nostri: Maica Domnului, îngerii si sfintii.

Rugaciunea Tatal nostru ne-a învatat s-o rostim Mântuitorul Hristos. Dupa ce S-a rugat într-un loc, unul dintre ucenicii Lui I-a zis: "Doamne învata-ne sa ne rugam, cum a învatat si Ioan pe ucenicii lui" (Lc. 11, 1). Si dumnezeiescul Mântuitor a rostit Rugaciunea Domneasca, una din cele mai însemnate, frumoase si cuprinzatoare rugaciuni, care începe cu chemarea: "Tatal nostru care esti în ceruri", urmeaza apoi sapte cereri si doxologia finala.

De-a lungul veacurilor rugaciunea Tatal nostru a fost tâlcuita de Sfintii Parinti si scriitori bisericesti ca de pilda: Tertulian, Origen, Ciprian, Grigorie de Nyssa, Fericitul Augustin, Maxim Marturisitorul, si nu în ultimul rând Sf. Ioan Gura de Aur (+407), patriarhul Constantinopolului, precum si de marii gânditori crestini din toate timpurile.

Talmacirea Sfântului Ioan Hrisostom, socotit pâna astazi cel mai mare propovaduitor al cuvântului lui Dumnezeu din Biserica crestina, se caracterizeaza prin simplitate si profunzime, claritatea stilului, expunerea sistematica si înlantuirea logica a ideilor, iata de ce ne-am gândit ca ar fi bine sa punem la îndemâna credinciosilor Bisericii strabune ortodoxe în colectia "Margaritare duhovnicesti" a Editurii Buna Vestire, explicarea rugaciunii Tatal nostru, facuta de acest mare ierarh si dascal al lumii, în traducerea parintelui Dumitru Fecioru, caruia îi aducem si pe aceasta cale un pios omagiu pentru ca ne-a daruit în româneste atâtea si atâtea traduceri din scrierile Sf. Ioan, numit de contemporanii sai „Hrisoroas", adica "râu în ale carui valuri curge aur".

Sa pretuim aceasta comoara de învataturi daruita de Sf. Ioan Zlataoustul, s-o citim cu evlavie si sa urmam povetele ce le cuprinde.

Sa rostim zi de zi, de mai multe ori, Rugaciunea Domneasca, fiind cu mare luare aminte la fiecare cuvânt ce-l spunem, sa putem marturisi, dupa ani si ani, asemeni poetului-medic Vasile Voiculescu:

"Pe vremea aceea ma închinam mereu.
La masa, la culcare, la sculare;
Rugaciunea era cheia de aur cu care
Intorceam ornicul sufletului meu
Si-l potriveam sa mearga dupa Dumnezeu "

(Cheia de aur) Beius, 21 martie 2005
Pr. Ioan MORGOVAN

Talcuire la Tatal nostru

"Deci asa va rugati:
"Tatal nostru, Care esti în ceruri""(Matei 6, 9) .

Vezi ca îndata a desteptat luarea aminte a ascultatorilor, amintind, chiar, prin cel dintâi cuvânt al rugaciunii, de toate binefacerile lui Dumnezeu.

Cel care numeste Tata pe Dumnezeu, prin aceasta singura numire, a marturisit: iertarea pacatelor, ridicarea pedepsei, dreptatea, sfintenia, rascumpararea, înfierea, mostenirea, însusirea de frate cu Unul-Nascut, daruirea Duhului. Ca nu-i cu putinta sa numesti Tata pe Dumnezeu, daca n-ai dobândit toate aceste bunatati.

Hristos, deci, desteapta luarea aminte a ascultatorilor Lui prin doua lucruri: si prin vrednicia Celui pe Care Il numesc Tata, si prin maretia bunatatilor de care se bucura. Când spune: "Care esti în ceruri", nu o spune ca sa închida pe Dumnezeu în cer, ci ca sa îndeparteze de pamânt pe cel ce roaga si sa-l ridice la locurile cele înalte si la locasurile cele de sus. Tot prin aceste cuvinte, ne mai învata sa facem rugaciune de obste pentru toti fratii.

Ca n-a spus: "Tatal meu care esti în ceruri", ci: "Tatal nostru", poruncindu-ne sa înaltam rugaciuni pentru toti oamenii si sa nu urmarim niciodata folosul nostru, ci totdeauna folosul aproapelui. Prin asta stârpeste dusmania, doboara mândria, alunga invidia, aduce dragostea, mama tuturor bunatatilor, izgoneste inegalitatea dintre oameni, arata ca este de aceeasi cinste si împaratul si saracul, pentru ca participam cu totii, în comun, la cele mai mari si la cele mai necesare bunuri. Ce paguba avem de pe urma obârsiei noastre de jos, când, de pe urma obârsiei noastre de sus, toti suntem la fel, nimeni nu are ceva mai mult decât altul, nici bogatul mai mult decât saracul, nici stapânul mai mult decât sluga, nici domnul mai mult decât supusul, nici împaratul mai mult decât ostasul, nici filozoful mai mult decât barbarul, nici înteleptul mai mult decât prostul?

Tuturor ni s-a daruit aceeasi noblete, învrednicindu-ne pe toti la fel sa-I zicem lui Dumnezeu: “Tata”.

Deci dupa ce ne-a amintit de aceasta noblete, de darul cel de sus, de egalitatea de cinste dintre toti oamenii, de dragoste, dupa ce ne-a departat de la pamânt si ne-a urcat în ceruri, sa vedem acum ce ne porunceste sa cerem.

De altfel este îndestulator numai cuvântul “Tata”, ca sa ne învete toata virtutea. Ca acela care-L numeste pe Dumnezeu “Tala”, si “Tata obstesc”, trebuie sa duca o astfel de viata încât sa nu se arate nevrednic de aceasta noblete si sa se straduiasca sa fie egal cu darul primit.

Dar Domnul nu Se multumeste cu atâta, ci adauga si o alta cerere, spunând asa:

“Sfinteasca-se numele Tau”

Rugaciunea, vrednica de cel ce-L numeste pe Dumnezeu Tata, este a nu cere nimic înainte de a slavi pe Tatal, ci de a socoti pe toate în urma laudei aduse Tatalui.

“Sfinteasca-se” înseamna: “Slaveasca-se”.

Dumnezeu are deplina slava Sa si este totdeauna aceeasi; totusi Hristos porunceste ca acela ce se roaga sa-L slaveasca pe Tatal, ca Tatal sa fie slavit si prin viata noastra. Acelasi lucru îl spunea Domnul si mai înainte: ,,Asa sa lumineze lumina voastra înaintea oamenilor, ca sa vada faptele voastre cele bune si sa slaveasca pe Tatal vostru cel din ceruri”(Matei 5, 16); ca si serafimii, când slavesc pe Dumnezeu, spun la fel: “Sfânt, Sfânt, Sfânt”(Isaia 6, 3).

Prin urmare, “Sfinteasca-se” înseamna: “Slaveasca-se”. Cu alte cuvinte, Hristos spune asa: “învredniceste-ne sa ducem o viata asa de curata, încât prin noi sa Te slaveasca toti oamenii”. Si iarasi, înseamna sa ai o filozofie desavârsita când oferi tuturor o viata atât de curata, încât fiecare din cei ce o vad sa înalte pentru aceasta lauda lui Dumnezeu.

” Vie împaratia Ta” (Matei 6, 10)

Si aceste cuvinte sunt iarasi cuvintele unui copil recunoscator, care nu-si lipeste sufletul de cele ce se vad, nici nu socoteste mare lucru pe cele din lumea aceasta, ci se grabeste câtre Tatal si doreste cu înfocare pe cele viitoare. Toate acestea se nasc dintr-o constiinta curata si dintr-un suflet desprins de lucrurile de pe pamânt.

Dorinta aceasta o avea si Pavel în fiecare zi; de aceea si spunea: “Si noi, care avem pârga duhului, suspinam, asteptând înfierea, izbavirea trupului nostru” (Rom. 8, 23). Cel ce are aceasta dragoste nu poate sa se îngâmfe nici cu fericirea vietii sale, dar nici nu poate sa fie doborât de necazuri si suparari, ci, ca si cum ar trai chiar în cer, este slobod si de una si de alta din aceste anomalii.

“Faca-se voia Ta, precum în cer si pe pamânt”(Matei 6, 10) .

Ai vazut ce urmare minunata! Ne poruncise sa dorim bunatatile viitoare si sa ne grabim pentru plecarea noastra dincolo; dar atâta vreme cât nu se întâmpla asta si locuim aici, ne porunceste sa ne dam toata silinta ca sa vietuim ca îngerii din cer. Hristos ne-a spus: "Trebuie sa doriti cerurile si cele din ceruri!"; dar a poruncit ca, înainte de a ajunge în cer, sa prefacem pamântul în cer; sa traim pe pamânt, ca si cum am trai în cer; sa ne grabim sa facem asa totul. Si pentru acestea sa-L rugam pe Stapânul nostru.

Nimic nu ne împiedica sa ajungem la viata desavârsita a puterilor celor de sus, chiar daca locuim pe pamânt; ca e cu putinta ca acela care traieste aici sa faca totul ca si cum ar si fi acolo.

Cererea aceasta vrea sa spuna: "Dupa cum acolo sus în cer toate se petrec fara de nici o piedica, iar îngerii nu împlinesc numai unele porunci, iar pe altele le calca, ci pe toate le fac si cu totii se supun - ca "sunt puternici în virtute - spune psalmistul - facând cuvântul Lui" (Ps. 102, 21) -, tot asa învredniceste-ne si pe noi oamenii sa nu facem pe jumatate vointa Ta, ci sa o împlinim în întregime, asa cum Tu voiesti!".

Ai vazut ca ne-a învatat sa fim modesti, aratându-ne ca virtutea nu se datoreaza numai râvnei noastre, ci si harului de sus? Si iarasi, ne-a poruncit ca fiecare din noi, când ne rugam, sa ne rugam si pentru binele întregii lumi. Ca Domnul n-a spus: "Faca-se voia Ta în mine sau în noi", ci: "Faca-se voia Ta pretutindeni pe pamânt", ca sa dispara înselaciunea, sa se sadeasca adevarul, sa se stârpeasca orice pacat, sa se întoarca din nou virtutea, sa nu mai fie nici o deosebire între pamânt si cer. "Daca s-ar face asta, spune Domnul, nu s-ar mai deosebi cele de jos de cele de sus - desi prin firea lor sunt deosebite unele de altele -, pentru ca pamântul ne-ar arata alti îngeri".

"Pâinea noastra cea de toate zilele da-ne-o noua astazi"(Matei 6, 11)

Ce înseamna cuvintele: "Pâinea noastra cea de tocite zilele"? Inseamna: pâinea noastra cea din fiecare zi.

Pentru ca Domnul spusese sa ne rugam: „Faca-se voia Ta, precum în cer asa si pe pamânt", poruncind sa împlinim si noi poruncile pe care le împlinesc îngerii, de aceea, prin cererea aceasta, face pogoramânt slabiciunii firii omenesti, pentru ca graieste oamenilor îmbracati cu trup, supusi nevoilor firii omenesti, care nu pot avea aceeasi nepatimire ca îngerii.

"Va cer si voua, oamenilor, spune Domnul, sa-Mi îndepliniti poruncile Mele în chip desavârsit ca si îngerii, dar nu va cer nepatimirea îngerilor, pentru ca nu va îngaduie tirania firii omenesti, pentru ca aveti nevoie de hrana cea de toate zilele!".

Uita-mi-te câta duhovnicie este si în cele trupesti! Nu ne-a poruncit sa ne rugam nici pentru averi, nici pentru desfatari, nici pentru haine luxoase, pentru nimic din unele ca acestea, ci numai pentru pâine, anume pentru pâinea cea de astazi, ca sa nu ne îngrijim de ziua cea de mâine! De aceea a si adaugat: "Pâinea cea de toate zilele", adica pâinea care ne trebuie astazi pentru hrana noastra.

Si nu S-a multumit numai cu acest cuvânt, ci a adaugat si un altul dupa acesta, spunând: "Da-ne-o noua astazi", pentru ca sa nu ne mai zdrobim capul mai dinainte cu grija zilei de mâine. Pentru

ce sa te îngrijesti de ea, odata ce nu stii de vei vedea ziua de mâine? Porunca aceasta a dat-o si mai târziu, spunând: “Nu va îngrijiti de ziua de mâine” (Matei 6, 34).

Hristos vrea ca noi sa fim sprinteni si întraripati si sa-i dam atâta firii cât nevoia firii o cere de la noi.

Apoi, pentru ca se întâmpla sa pacatuim si dupa baia celei de a doua nasteri, Domnul Isi arata si aici multa Sa iubire de oameni si ne porunceste ca, pentru iertarea pacatelor, sa ne apropiem de iubitorul de oameni Dumnezeu si sa spunem asa:

**“Si ne iarta noua greselile noastre,
precum si noi iertam gresitilor
nostri” (Matei 6, 12).**

Ai vazut ce covârsitoare iubire de oameni? Dupa ce prin botez ne-a sters atât de multe pacate si ne-a dat nespusa maretie a darului Sau, ne învredniceste iarasi de iertare dupa ce pacatuim! Ca rugaciunea aceasta se cuvine sa o spuna numai cei botezati, o arata si legile Bisericii, dar si cuvintele de la începutul rugaciunii - ca cel nebotezat nu poate sa numeasca pe Dumnezeu Tata!

Asadar, daca rugaciunea aceasta se cuvine sa fie rostita numai de cei botezati, iar ei se roaga pentru ca au nevoie sa li se ierte pacatele, urmeaza ca nici dupa botez n-a pierit câstigul pocaintei.

Daca Domnul n-ar fi vrut sa arate asta, nu ne-ar fi poruncit sa ne rugam asa. Pentru ca Domnul în aceasta rugaciune aminteste de pacate, pentru ca ne porunceste sa ne cerem iertare, pentru ca ne învata ca putem sa dobândim iertare si pentru ca prin aceasta ne-a facut lesnicioasa cale, este lamurit ca stie si ca ne arata ca putem, si dupa botez, sa ne curatim pacatele; si tocmai de aceea a pus în rugaciunea aceasta si cererea pentru iertarea pacatelor.

Astfel, pentru ca ne pomeneste de pacate, ne învata sa fim smeriti; pentru ca ne porunceste sa iertam altora greselile, îndeparteaza din sufletul nostru dusmania; pentru ca ne tagaduieste si noua iertarea greselilor daca iertam pe cei ce ne gresesc, ne da bune nadejdi si ne învata sa filozofam despre nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu.

Dar ceea ce trebuie mai cu seama observat este ca, în fiecare din cererile de pâna acum, Domnul a amintit întreaga virtute, cuprinzând în ea si porunca de a nu purta dusmanie - ca a sfinti numele lui Dumnezeu înseamna a duce o viata desavârsita în toate privintele; a se face voia Lui arata iarasi acelasi lucru; a putea sa-I spui lui Dumnezeu: Tata înseamna a arata o vietuire fara pata; în toate acestea este cuprinsa negresit si îndatorirea de a îndeparta din sufletul nostru orice ura fata de cei ce ne-au gresit -, totusi Hristos nu S-a multumit cu atâta, ci, vrând sa arate cât de mult tine la iertarea dusmanilor, o aminteste în chip special;
iar dupa ce termina rugaciunea, nu mai revine asupra nici unei alte porunci decât asupra acesteia, spunând asa: “Ca de veti ierta oamenilor greselile lor, va va ierta si voua Tatal vostru cel ceresc” (Matei 6, 14).

Prin urmare, noi facem începutul iertarii noastre, noi suntem stapânii judecarii noastre. Si pentru ca nici unul din cei nesocotiti, când este judecat, sa nu-I poata aduce lui Dumnezeu nici o învinuire, mare sau mica, Dumnezeu te face pe tine stapân, raspunzator al sentintei si-ti spune: "Dupa cum ai judecat, asa te judec si Eu! Daca ierti pe aproapele tau, te voi ierta si Eu!"

Cu toate ca nu se potriveste o iertare cu alta! Tu ierti pentru ca ai nevoie de iertare; Dumnezeu, însa, n-are nevoie de nimic; tu ierti pe un om de aceeasi fire cu tine; Dumnezeu, însa, iarta un rob; tu esti vinovat de nenumarate pacate; Dumnezeu, însa, este fara de pacat. Si cu toate acestea, si asa Dumnezeu Isi arata iubirea Lui de oameni.

Ar putea, chiar fara asta, sa-ti ierte toate pacatele tale, dar vrea, si pe aceasta cale, sa-ti faca bine, dându-ti nenumarate prilejuri sa fii blând si iubitor de oameni, sa scoata din tine fiara, sa stinga mânia si prin toate sa te înfrateasca cu madularul tau.

Ce ai putea sa spui? Ca ti-a facut rau pe nedrept semenul tau? Dar tocmai aceasta înseamna greseala! Daca ti-ar fi facut rau pe buna dreptate, fapta lui n-ar mai fi socotita greseala. Dar si tu te apropii de Dumnezeu ca sa dobândesti iertarea unor greseli ca acestea, ba chiar cu mult mai mari. Si înainte de a ti se fi iertat pacatele te-ai bucurat de mari daruri din partea lui Dumnezeu: ai fost învatat ca ai suflet omenesc si ai fost povatuit sa fii blând. Odata cu acestea te asteapta si mare rasplata dincolo, daca nu ceri socoteala celor ce ti-au gresit. Dar de ce pedeapsa nu suntem vrednici, când puterea sta în mâinile noastre, iar noi ne tradam mântuirea?

Cum mai putem pretinde sa ne asculte Dumnezeu în celelalte rugaciuni ale noastre, când noi însine nu vrem sa avem mila de noi în cele ce suntem stapâni?

"Si nu ne duce pe noi în ispita, ci ne izbaveste de cel rau,
Ca a Ta este împaratia si puterea si slava în veci.
Amin"(Matei 6, 13)

În aceste cuvinte Domnul ne arata lamurit nimicnicia noastra si ne potoleste trufia, învatându-ne sa fugim de lupte si sa nu le cautam. Asa victoria ne va fi mai stralucita, iar înfrângerea diavolului mai rusinoasa. Când suntem târâti în lupte, da, atunci trebuie sa le înfruntam cu curaj; dar daca nu suntem chemati, sa stam linistiti si sa asteptam timpul luptelor, ca sa aratam si ca nu umblam dupa slava desarta si ca suntem curajosi.

"Cel rau" este numit aici diavolul. Domnul ne porunceste sa purtam cu el razboi neîmpacat si ne arata ca diavolul nu-i prin fire asa. Ca rautatea nu vine de la fire, ci de la vointa. Diavolul este numit prin excelenta asa din pricina covârsitoarei lui rautati si din pricina ca duce cu noi razboi neîmpacat, fara ca noi sa-l fi nedreptatit cu ceva. De aceea Domnul nici n-a spus: "Izbaveste-ne de cei rai", ci "de cel rau", învatându-ne sa nu purtam ura semenilor nostri pentru relele pe care le suferim de la ei, ci sa mutam ura noastra de la ei la diavol pentru ca el este pricina tuturor relelor.

Asadar, dupa ce prin amintirea dusmanului nostru ne-a pregatit de lupta si ne-a stârpit toata trândavia, ne da iarasi curaj si ne ridica gândurile, amintindu-ne de împaratul sub Care suntem rânduiti si aratând ca El este mai puternic decât toti, spunând:

“Ca a Ta este împaratia si puterea si slava”

Deci daca a Lui este împaratia, nu trebuie sa ne temem de nimeni, pentru ca nu este nimeni care sa I se împotriveasca si cu care sa împarta stapânirea.

Când spune: “A Ta este împaratia”, Hristos arata ca si diavolul, care se lupta cu noi, este supus lui Dumnezeu, chiar daca pare ca I se împotriveste, Dumnezeu îngaduindu-i deocamdata aceasta. Ca si diavolul face parte din robii Lui, din cei carora, li s-a lua cinstea si au fost izgoniti.

De altfel diavolul n-ar îndrazni sa atace pe vreun om daca n-ar lua mai întâi putere de la Dumnezeu. Dar pentru ce vorbesc de oameni? Nici împotriva porcilor n-a putut îndrazni ceva pâna ce nu i-a îngaduit Domnul (Matei 8, 30-32); nici împotriva turmelor cu oi, nici împotriva cirezilor cu vite, pâna ce n-a luat îngaduinta de sus.

“Si puterea”. Chiar de-ai fi slab de tot, drept este sa ai curaj, pentru ca ai un Imparat ca Acesta, Care poate savârsi, si prin tine cu usurinta totul.

“Si slava în veci. Amin.”